

"גאָר גאַרניט"

עם הרב לוי-יצחק גינזבורג
משפיע בישיבת תות"ל
המרכזית - כפר חב"ד

כשם שכדי שיוכל להתגלות בעולם החידוש הנפלא של חסידות חב"ד היה צורך ב"פטרבורג" (מאסר כ"ק אדמו"ר הזקן) כך גם לקראת גילוי העצם בגאולה האמיתית והשלימה ישנו ה"פטרבורג" ההעלם והסתר הכי גדול של השנים האחרונות כאשר נדמה שממש ממש אין כלום אבל דווקא כאן בא לידי ביטוי העצם שלמעלה מכל הגילויים

היה "בבית". רבינו הזקן היה אז בן כ"ד שנה ור' יוסף כלבו היה קשיש ממנו בחמש עשרה שנים והיה חבר ותלמיד מובהק של הגאון מווילנא -

כששמע רבינו הזקן את הסברו של ר' יוסף כלבו משך בכתפיו כאשר הוא מראה בכך תנועה של אי שביעות רצון מן ההסבר. ר' יוסף כלבו הבחין בכך ניגש אחר כך לרבינו הזקן ושאל: "פון וואנעט קומט אַ יונגערמאַן" (=אברך מהיכן באת?) ענה לו רבינו הזקן: זוהי הרי שאלת המשנה "מאין באת".

הגיב ר' יוסף כלבו: לאו אורחאי לאישתעי במילין דהדיוטא (=אין דרכי לדבר בענייני הדיוט ענייני חולין).

– הביטוי "לאו אורחאי לאישתעי במילין דהדיוטא" לקוח מן הזוהר שם נאמר "לאו אורחא דמלכא לאישתעי במילין דהדיוטא" אך ר' יוסף אמר זאת על עצמו -

ענה לו רבינו הזקן: (המלאך המכונה בשם) מט"ש שר הפנים נקרא הדיוט "לית דין אתר הדיוט" (=אין זה מקום הדיוט).

שאל ר' יוסף כלבו: הא מניין לך?

ענה לו רבינו הזקן: הגמרא אומרת (ברכות ג ב) לגבי השאלה שמשוה רבינו אמר "כחצות הלילה" (כלומר בערך בחצות ולא אמר "בחצות" שפירושו בחצות בדיוק) ואילו דוד המלך אומר "חצות לילה אקום להודות לך" (שמשמעותו בדיוק בחצות) "משה לא

הביאור הנפלא של הרבי שליט"א את אחד החידושים העיקריים של תורת החסידות בכלל ושל דורנו זה "הדור השביעי" במיוחד. שמעתי אותו לראשונה עם ההדגשה הזו מפי הרב יוסף יצחק שי יעקבסון ב"שיעור-הקהל" שמסר בתשרי השנה ב-770. לא יכולתי להתאפק הסתכלתי בישיחות קודשי בפנים ומצאתי לנכון להעתיק זאת – בלתי מוגה. בתרגום חופשי – לפני קוראי ומשתתפי ה"התוועדות" ביבית משיח'.

כך אומר שם הרבי שליט"א: בשמחת תורה תשי"ד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שבאחת הפעמים בהן הלך רבינו הזקן למעזריטש – היה זה בשנת תקכ"ט – עבר דרך העיר שקלוב. ברחוב שרר אז קפאון. נכנס רבינו הזקן לבית-המדרש ועמד ליד התנור להתחמם. על פי הקבלה אסור להחזיק את הידים מאחוריו אלא מן הצדדים וכך אכן עמד רבינו הזקן ליד התנור כשידיו מן הצדדים.

היה זה באמצע הלילה ורבינו הזקן ראה כי הגאון ר' יוסף כלבו אוחז באמצע הסברת סוגיא במסכת ערכין ללומדים של שקלוב. מגיד השיעור הקבוע לא הצליח להתמודד עם הקושיות שהיו בסוגיא זו ור' יוסף כלבו הסביר אותה ללומדים.

– קראו לו בשם ר' יוסף כלבו משום שהיה "כל בו": בכל מקצוע ועניין בתורה הוא

קשר לימים הבהירים שבשבוע זה החל מהימים המיוחדים "שלנו" של "הדור השביעי" המבטאים את הנצחון של דרכו ושיטתו של הרבי שליט"א מלך המשיח

– י"ג כסלו הנצחון הראשון של "דידן נצח" אשר "יתח את הדרך" לכל ההמשך כאשר נקבע כי הרבי מלך המשיח שליט"א לא עומד כלל לפני כס המשפט; י"ד כסלו "היום שקישר אותי עימכם ואתכם עמי אני לא אתן לכם מנוחה ואתם לא תתנו לי מנוחה ויחידיו לא ניתן מנוחה ונפעל את ביאת משיח צדקנו"

וכן הימים המתברכים משבת זו חג הגאולה י"ט כסלו שהוא ראש השנה לחסידות "זה היום תחילת מעשיך שלימות הכוונה האמיתית בבריאת האדם עלי ארץ" ומתן-תורה של פנימיות-התורה (ועד הביטוי המופלא של רבותינו נשיאינו שכשם שמתן-תורה לא יהיה פעם נוספת ואפילו אחרי שלימות הגאולה רק יתגלה מה שהיה בהעלם במתן-תורה כך גם בנוגע לייט כסלו שלא יהיה עוד פעם ובגאולה רק יתגלה מה שניתן בו (כבר)

– נביא בזה סיפור שסיפר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע בשמחת תורה תשי"ד עם ביאור נפלא מהרבי שליט"א מלך המשיח שנאמר עשרים שנה אחר-כך בשמחת תורה תשכ"ד. סיפור זה מביע ומדגיש ובפרט לפי

ידע ודוד ידע?"

אלא שעל-פי תורה אי-אפשר לדעת על הזולת דבר ברור ולכן אפילו כשמדובר על הקב"ה אי-אפשר לומר בבירור. ואילו דוד אמר זאת על עצמו "חצות לילה אקום להודות לך" ובנוגע לעצמו אכן אפשר לדעת בבירור. דוד הוא ספירת המלכות ומלכות יודעת הכל.

וסיים רבינו הזקן: תכלית הידיעה – שלא נדעך. אם חושבים שיודעים את הפירוש בסוגיא במסכת ערכין הרי שבאמת לא יודעים. והתחיל רבינו הזקן לומר את הסוגיא במסכת ערכין עם רש"י ותוספות בעל-פה והסביר את הפירוש הנכון. עד כאן הסיפור.

על סיפור זה אומר הרבי שליט"א: כבר דובר כמה פעמים שסיפורים שסיפורים רבותינו נשיאנו ואפילו סיפורים אודות צדיקים ונשיאי ישראל אין זה סתם עניין של סיפורים יפים אלא זו הוראה בעבודתנו. ובפרט סיפור שהרבי סיפר בשמחת-תורה שבאותה התועודות עצמה אמר הרבי שצריך לייקר כל רגע ורגע מארבעים ושמונה השעות של שמיני-עצרת ושמחת-תורה כי בכל רגע אפשר לשאוב "בכדים וחביות" – שאין זה מובן כלל בשכל כיצד אפשר ברגע שזהו זמן קצר ביותר רגע כמימרא לשאוב "כדים וחביות" שלמים ומזה עצמו רואים עד כמה נוגע כל רגע ורגע – ובכל זאת הקדיש הרבי כמה רגעים לספר זאת. ודאי אפוא שאין זה סתם עניין של סיפור יפה וכלשון הסיפור "מילין דהדיוטא" אלא זהו עניין שצריך ללמוד ולהוציא ממנו הוראה בעבודת ה'.

ומלבד ההוראה מהסיפור הנה בפרטי הסיפור עצמו לא מובנים כמה עניינים:

1) כאשר ר' יוסף שואל את רבינו הזקן מהיכן הוא אברך משיב לו רבינו הזקן שזוהי המשנה "מאין באת". איזו מין תשובה היא זו על השאלה ששאל?

וביותר אינו מובן שהרי בשאלה זו ביטא ר' יוסף את התפעלותו מרבינו הזקן שלמרות שהגיע מן הדרך והגיע באמצע השיעור – לא זו בלבד שהוא תפס את כל השיעור אלא שהייתה לו גם פירכא עליו על עניין כזה שר' יוסף התייגע עליו רבות. שבזה הוא ראה את גדלותו של רבינו הזקן ולכן שאל אותו מהיכן הוא. אם כן כאשר ר' יוסף מתפעל כל כך מגאונותו של רבינו הזקן צריך רבינו להראות לו כי הוא יודע משנה?!

2) כאשר ר' יוסף אומר לרבינו הזקן: "לאו אורחאי לאישתעי במילין דהדיוטא" (=אין דרכי לדבר בענייני הדיוט ענייני חולין) כוונתו בפשטות שתשובתו של רבינו

הזקן "מאין באת" אין בה שום עניין והוא סתם אומר את לשון המשנה. מה עונה לו על כך רבינו הזקן? שגם (המלאך המכונה בשם) מט"ט שר הפנים נקרא הדיוט ו"לית דין אתר הדיוט" (=אין זה מקום הדיוט). איזו מין תשובה היא זו על שאלתו של ר' יוסף?

ועוד יותר פלא שמשאלתו של ר' יוסף: "הא מניין לך" – משמע שהוא אכן קיבל זאת כמענה ולא סתם מענה אלא מענה מופלא עד שהוא שואל על כך "הא מניין לך?" (3) בביאורו של רבינו הזקן ב"משה לא ידע ודוד ידע" ישנה לכאורה סתירה בין ה"רישא" ל"סיפא": תחילה הוא מבאר שידיעתו של דוד היא מכיוון שאמר זאת על עצמו ובנוגע לעצמו אפשר לומר בבירור. היינו שאין זה מפני מעלתו של דוד אלא מפני שהוא אמר זאת על עצמו וגם משה אילו היה מדבר על עצמו היה גם הוא אומר בבירור. ולאחר-מכן הוא אומר שדוד הוא מלכות ומלכות יודעת הכל. שמוזה מוכח שאין זה מפני שהוא אמר זאת על עצמו אלא מפני מעלת המלכות שמלכות יודעת הכל. וכפי שמובן גם מהלשון "מלכות יודעת הכל" – לא רק בנוגע לעצמו אלא הכל.

והרבי שליט"א ממשיך ומבאר: כאמור לעיל בשאלה "מהיכן אברך?" ביטא ר' יוסף את התפעלותו מגאונותו של רבינו הזקן. שלכאורה אינו מובן מדוע שאל אותו ר' יוסף מניין הוא היה עליו לשאול אותו ראשית אלו סברות מהשיעור מוצאות חן בעיניו ואלו סברות לא ומדוע אכן הן אינן מוצאות חן בעיניו! מה נוגע כאן לדעת מהיכן הוא?! הרי שמכללות הסיפור מובן שזה לא היה רק כדי להיכנס עמו בדברים אלא שהייתה לו איזו כוונה בשאלה זו. שעל פי זה יובן מענה רבינו הזקן "מאין באת" ופרטי הדברים שביניהם כדלהלן.

והעניין: סדר קדשים אפילו בדורות הראשונים למדו זאת מעט. שלכן יש בסדר זה הרבה חילופי גירסאות ולא נתבררו הגירסאות הנכונות כמו בשאר הסדרים בגלל מיעוט הלומדים בו.

בסדר קדשים עצמו מסכת ערכין בפרט היא מהמסכתות בהן יש ריבוי גירסאות שונות וסוגיות חמורות.

ור' יוסף רואה לפניו אברך צעיר שלא הסתכל בגמרא בפנים אלא הוא שומע בעל-פה וכאשר הוא נכנס באמצע השיעור ונוסף לכך הוא הגיע מן הדרך

– שטלטול הדרך כפי שאומר רש"י בפרשת לך לך ממעט את השם וגם ממעט את הלימוד וכו' –

וכל-כך מהר הוא תופס את העניין עד

שהוא מושך בכתפיו לאות שאין הוא מרוצה מן הדברים – והרי הוא אברך צעיר ("יונגער מאן") שלא היה לו הרבה זמן ללמוד!

ומזה התפעל ר' יוסף מאוד שהרי אברך צעיר גם אם הוא מתמיד אינו יכול להגיע לידיעה רבה כמו מבוגר שכן חסרים לו ה"רוב שנים יודיעו חכמה!"

אלא הסביר זאת ר' יוסף לעצמו שאין זה מפני כשרונותיו העצמיים אלא שהוא למד וקיבל ממישהו מבוגר ("פון אן אלטן

ר' יוסף כלבו הביע את התפעלותו מרבינו הזקן שלמרות שהגיע מן הדרך והגיע באמצע השיעור – לא זו בלבד שתפס את כל השיעור אלא שהייתה לו גם פירכא עליו על עניין כזה שר' יוסף התייגע עליו רבות. כששאל את רבינו הזקן מהיכן הוא הראה לו רבינו שהוא יודע משנה... – מדוע?

מאן") גאון אשר היה לו די זמן ללמוד והלה מסר והעביר לו את הדברים. ולכן שאל אותו ר' יוסף "פון וואנער קומט א יונגערמאן" (=אברך מהיכן באת?) ובכך הוא התכוון לשאול: ממי קיבלת?

ענה לו רבינו הזקן במאמר המשנה – שמשנה היא דבר שכולם צריכים לדעת שלכן "טעה בדבר משנה חוזר" כי אין זו כלל בגדר טעות כי כולם יודעים זאת – "מאין באת": כאשר סדר הלימוד הוא באופן של "מאין באת" בבחינת ביטול אזי אין זה נוגע אם הוא "אלטער מאן" או "יונגער מאן" כי על ידי הביטול מאירים בו כוחות הנשמה כו'.

ומכיוון שרבינו הזקן היה כבר במעזריטש לפני כן – שהרי תחילת הליכתו למעזריטש הייתה בשנת תקכ"ד והסיפור הנ"ל היה בשנת תקכ"ט – לכן כבר היה אצלו סדר לימוד זה ואילו ר' יוסף עדיין לא ידע מסדר לימוד זה. וכידוע ההבדל בין לימודו של ר' יוסף קודם בואו לרבינו הזקן לאחר כך. וזהו שהדגיש רבינו הזקן שזוהי שאלת המשנה

שכוונתו בזה שזהו דבר הפשוט וכנ"ל בעניין "טעה בדבר משנה חוזר".

כאשר ר' יוסף כלבו שמע תשובה זו היה לו ספק אם לימודו של רבנו הזקן הוא בדרך התעמקות ובתשובתו "מאין באת" הוא אכן התכוון לכל הנ"ל או שבתשובתו "מאין באת" הוא אמר סתם את לשון המשנה וכל לימודו הוא בדרך הפלפול. על-כך אמר: לאו אורחאי לאישתעי במילין דהדיוטא (=אין דרכי לדבר בענייני הדיוט ענייני חולין).

– הביטוי "מילין דהדיוטא" אין פירושו דברים בטלים דווקא אלא בדוגמת לשון המשנה לגבי התרת-נדדים שדי לשם כך ב"שלושה הדיוטות" שיכולים הם להיות לומדים מופלגים אלא שחסר אצלם העניין של "סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו". ובדוגמת כהן הדיוט לגבי כהן גדול שכהן הדיוט אין פירושו סתם איש פשוט ("א פראסטק") אלא שלגבי כהן גדול הוא נקרא בשם הדיוט. וכדוגת עשרה מאמרות שנקראו "מילין דהדיוטא" לגבי התורה. וכן נקראת בחינת הפלפול בתורה הדיוט לגבי העמקות שבתורה.

על-כך ענה לו רבינו הזקן מצד ההנהגה באופן ד"ואתהלכה ברחבה" שלימוד התורה שלו הוא באופן נעלה לגמרי שלגבי זה אפילו בחינת עמקות שבתורה נקרא הדיוט. ועל כן אמר אדה"ז שאפילו (המלאך המכונה בשם) מט"ט שר הפנים נקרא הדיוט.

שלאורה היה יכול לומר סתם "מט"ט" ולשם מה היה צריך להוסיף שמט"ט הוא שר הפנים?

אלא בכך רצה לרמוז שהוא מדבר על מט"ט מצד עניין התורה שבו וכידוע שכמה עניינים בתורה נתגלו על ידי מט"ט ומצד עניין התורה שבו נקרא שר הפנים. ואף על פי כן נקרא הדיוט משום שאין זה תכלית הביטול. מכיוון שהוא הרי רק נברא ובנבראים אין תכלית הביטול. וכידוע בעניין "אפקוהו למט"ט" כו'. שלכן נקרא הדיוט בדוגמת ג' הדיוטות שאינן סמוכים עד משה רבינו ונקראו הדיוטות לפי שאין להם הביטול העצמי דמשה "ונחנו מה". מה שאין כן בחינת התורה דבחינת "מאין באת" הביטול דבחינת "אין" שבאצילות הרי "לית דין אתר הדיוט" (=אין זה מקום הדיוט) שכן באצילות הוא ביטול בתכלית איהו וחיהוה וגרמוהי חד.

וכאשר הסביר לו רבנו הזקן שהתורה שלו היא בחינת אין שבאצילות שאל אז ר' יוסף כלבו: הא מניין לך?

והרבי שליט"א סיים: סיום העניין – ולאמיתו של דבר לא שייך לומר על כך את

בהתוועדות שבת פרשת
נח תשכ"ד המשיך הרבי
שליט"א את הביאור
לשאלות שעורר
בשמחת-תורה. דא-
עקא שסיום הביאור
הזה חסר ואינו נמצא
ב"הנחה" שלפנינו.
ולכאורה אולי יש לומר
כמובן בדרך אפשר את
הפירוש בהמשך
הסיפור...

המילה סיום כיוון שבוודאי מלבד הביאור האמור עם מה שידובר בזה להלן יש בסיפור זה עוד כמה ביאורים ורמזים נוספים – ידובר בע"ה בהמשך ההתוועדות.

אכן בהתוועדות של שבת פרשת נח המשיך הרבי את הביאור. דא-עקא שסיום הביאור הזה חסר ואינו נמצא ב"הנחה" שבהוצאה הישנה של "שיחות קודש" (והלוואי שתמצא ותודפס בקרוב בהוצאה החדשה).

ולכאורה אולי יש לומר כמובן בדרך אפשר את הפירוש בהמשך הסיפור לפי הביאור הנ"ל:

השאלה "הא מניין לך" היא: לכאורה מניין "לוקח" רבינו הזקן את היסוד לדבריו שבחינה זו של "אין" היא נעלית כל-כך עד שאפילו העמקות שבתורה נחשבת "הדיוט" לגביה?

שעל-כך עונה רבינו הזקן: הגמרא אומרת (ברכות ג ב) לגבי השאלה שמשך רבינו אמר "כחצות הלילה" (כלומר בערך בחצות ולא אמר "בחצות" שפירושו בחצות בדיוק) ואילו דוד המלך אומר "חצות לילה אקום להודות לך" (שמשמעותו בדיוק בחצות) "משה לא ידע ודוד ידע"?

אלא שעל-פי תורה אי-אפשר לדעת על הזולת דבר ברור ולכן אפילו כשמדובר על הקב"ה אי-אפשר לומר בבירור. ואילו דוד אמר זאת על עצמו "חצות לילה אקום להודות לך" ובנוגע לעצמו אכן אפשר לדעת בבירור. דוד הוא ספירת המלכות ומלכות יודעת הכל.

ואולי יש לומר הפירוש בזה: הבדל זה שבין משה לבין דוד המלך – הוא הוא ההבדל בין בחינת "אין" בחינתו של דוד מלכות דאצילות לבין בחינתו של משה רבינו חכמה דאצילות חכמת התורה דאורייתא מחכמה נפקת.

ומכאן רואים את היסוד למה שאמר רבינו הזקן קודם שלגבי בחינת "אין" נחשבת אפילו העמקות שבתורה "הדיוט" – בכך שאפילו מה שאצל משה רבינו מצד בחינתו שלו התורה שנקראת על שמו תורה ציוה לנו משה וזכרו תורת משה עבדי היינו שמשך רבינו הוא מקור התורה ובוודאי יש בו כל העמקות שבתורה ובכל זאת ישנם אצלו עניינים שאינם כל כך בבירור. ודווקא אצל דוד מלכות דאצילות בחינת "אין" וביטול מוחלט נמצאים גם עניינים אלו בבירור וכפי שמסיים ש"מלכות יודעת הכל".

וכידוע שעניינה של ספירת המלכות הוא "אין" וביטול מוחלט. על בחינתו זו אמר דוד כמובא בחסידות "אם לא שויתי ודוממתי" לפי שבחינה זו היא כמו אבן דומם שמעצמה אין לה מאומה "לית לה מגרמה כלום". ודווקא בגלל עוצם הביטול המוחלט שבה הרי היא מקבלת בתוכה את הכל עד כח העצמות שנמצא דווקא בספירת המלכות.

ואף שבוודאי גם החכמה דאצילות היא בבחינת ביטול מוחלט ואדרבה עיקר הביטול הוא דווקא בחכמה כידוע שחכמה אותיות "כח מה" ומשה רבינו אמר "ונחנו מה". וכידוע הפירוש במה שכתוב בהגה"ה בפרק ל"ה בתניא "שאין סוף ברוך הוא אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו וזו היא מדרגת החכמה" היינו שחכמה כל מהותה הוא הביטול "שהוא לבדו הוא ואין זולתו" – מכל מקום הביטול של חכמה הוא ביטול של מדרגה נעלית ביותר שבגלל גודל ועוצם מעלתה ועד שזהו כל מהותה מורגש בה "אחד האמת שהוא לבדו הוא ואין זולתו". ובדוגמת הביטול של צדיק גדול ביותר שבגלל גודל מעלתו הוא בטל בתכלית. אבל אין זה ביטול של שפלות שהוא מרגיש עצמו לא כלום "גאָר גאָרניט" כי אדרבה דווקא הביטול שלו הוא גודל מעלתו שלמות הגילוי של "אחד האמת" ונמצא שהביטול גופא הוא "מציאות" של ביטול.

ואילו הביטול של ספירת המלכות הוא הביטול דשפלות. בדוגמת הביטול של איש פשוט שאין בו שום מעלה והוא אכן חש שהוא "גאָר גאָרניט". ולכן כאן הביטול הוא מוחלט "אין ואפס ממש".

ודווקא בגלל זה "מלכות יודעת הכל" – אפילו מה שחכמה לא יודעת.

שכן חכמה שהיא בכל זאת קצת "מציאות" הרי מה שהיא "יודעת" הוא מצד הדרגה הנעלית שלה וכמה שלא תגדל מעלתה (כולל הביטול הנפלא שמפני גודל מעלתה) עד אין קץ הרי לגבי עצמותו יתברך אין זה נחשב למאומה עד ש"חכמה ועשייה שוין".

ואילו מלכות היא מצד עצמה אינה נחשבת למאומה ואינה "יודעת" מאומה אלא שבביטולה המוחלט היא כמו "כלי" שמאיר בה הכל ואפילו עצמותו יתברך דכולא קמיה כלא חשיב. ומכיוון שאין היא "יודעת" בכוחה שלה אלא בכח העצמות הרי היא "יודעת" הכל!

ואולי זהו גם הפירוש בתחילת דברי רבינו הזקן "שעל פי תורה אי-אפשר לדעת על הזולת דבר ברור ולכן אפילו כשמדובר על הקב"ה אי-אפשר לומר ב"רור" –

"על פי תורה" בחינתו של משה רבינו חכמה "אי-אפשר לדעת על הזולת דבר ברור". שכן הביטול שמצד בחינת חכמה הוא כנ"ל ביטול מפני גודל המעלה וההכרה בגדולת ה'. ואם-כן הביטול שחכמה פועלת בכל דבר הוא בכך שהיא מביאה אותו להכרה בגדולת ה' ולכן הוא מתבטל – הביטול הוא לא מצד עצם מציאותו אלא מפני שהביאו אותו להכרה זו על ידי שרוממו אותו למצב עליון מצב של הכרה בגדולת ה'. ועדיין נשארה בו "נקודה" של "מציאות" שכן הביטול שבו הוא רק מפני ה"עליון" שבו ולא ממש בכל מציאותו לגמרי כי בבחינה התחתונה שבו באותה נקודה בה אין הכרה בגדולת ה' שם לא חדר הביטול. ולכן "אי אפשר לדעת על הזולת דבר ברור".

בנוגע לעצמו לחכמה עצמה "אפשר לדעת דבר ברור" שכן הביטול בה הוא בתכלית אבל על הזולת שבו נשארה נקודה של "זולת" נקודה של "מציאות" שם "אי-אפשר לדעת דבר ברור".

ואולי יש להמתיק עוד יותר שעניין זה ש"אי-אפשר לדעת על הזולת דבר ברור" נאמר בגמרא בנוגע ל"חצות" והרי מבואר בחסידות (ראה ילקוטי שיחות) כר"ג לפרשת (בא) ש"חצות" הוא בחינת הביטול המאחדת את היום והלילה בכח העצמות. ובבחינה זו "אי-אפשר" (לחכמה) לדעת דבר ברור" שכן החכמה היא ה"גילוי" הנפלא ביותר אבל עדיין היא "ירידה מאור פניו יתברך" מעצמותו יתברך.

"ואילו דוד אמר זאת על עצמו 'חצות לילה אקום להודות לך' ובנוגע לעצמו אכן אפשר לדעת ב"רור" –

מכיוון שדוד אומר זאת על בחינתו שלו

רבינו הזקן פיתח והרחיב את חידושה של תורת החסידות בכך ש"הכניס" את הביטול שבבחינת "אין" אל תוך תוכה של ה"מציאות" שעיקרה וראשיתה הוא השכל חב"ד. אך עיקר העניין הוא בדורנו זה הדור השביעי הנמוך והשפל ביותר באמת "גאָר גאַרניט" שדווקא הוא עניינו ספירת המלכות ודווקא הוא המוריד וממשיך את השכינה "למטה בארץ"

מלכות שהיא בביטול מוחלט לא ביטול מצד המעלה מצד ה"גילויים" אלא ביטול מצד עצם המציאות שהוא "גאָר גאַרניט" אינו חשוב מאומה. ודווקא בגלל זה הוא כמו "כלי" לכח העצמות שמאיר בו הכל.

ומצד בחינה זו "אפשר לדעת גם על הזולת דבר ברור" שכן הביטול שמבחינה זו הוא לא מפני ההכרה בגדולת ה' מצד ה"עליונות" של הדבר אלא להיפך מצד זה שהוא באמת "גאָר גאַרניט". ואם-כן הביטול הוא בעצם מציאותו בכל כולו גם בבחינת ה"זולת" שבו (בחינה התחתונה ביותר) ומאידך גם בבחינה זו לא נשאר כאן כלל שום "זולת" ולכן אפשר לדעת הכל. ובפרט בבחינת "חצות" שכנ"ל זו הבחינה השייכת ל"עצמות" דווקא. וכפי שאומר "דוד הוא ספירת המלכות ומלכות יודעת הכל".

וזהו גם סיום דברי רבינו הזקן: "תכלית הידיעה – שלא נדעך" –

כי התכלית היא "להגיע" מכל שלימות ה"גילויים" דווקא ל"עצמות" ולכך מגיעים דווקא כאשר חשים שלא יודעים מאומה "שלא נדעך".

וי"אם חושבים שיודעים את הפירוש בסוגיא במסכת ערכין הרי שבאמת לא יודעים" – שכן כאשר "חושבים שיודעים" אפילו ודווקא כאשר זו ידיעה בתכלית השלימות הרי נשארה כאן "מציאות" ואז יודעים רק עד כמה שניתן להשיג בכוחות

שלך רק "גילויים" ו"באמת לא יודעים" לגבי אמיתתו יתברך לא יודעים מאומה. ורק כאשר מגיעים ל"אין" מוחלט לדעת שהוא "גאָר גאַרניט" לא רק בגלל גדולתו יתברך אלא כמו איש פשוט דווקא ו"לדעת זה התינוק" מפני שאנו באמת "גאָר גאַרניט" דווקא אז יודעים זאת באמת בכח עצמותו יתברך האמת האמיתית.

ואחרי שרבינו הזקן ענה לו לאותו ר' יוסף שהגיע לשלימות הגילוי והיה "כל בו" והסביר לו והראה לו גם "הא מניין לך" כי כל שלימותו נחשבת "הדיוט" לגבי בחינת "אין" – אזי: "והתחיל רבינו הזקן לומר את הסוגיא במסכת ערכין עם רש"י ותוספות בעל פה והסביר את הפירוש הנכון" כפי שהוא מצד בחינתו של רבינו הזקן בחינת "אין".

זה היה החידוש שרבינו הזקן קיבל במעזריטש חידושה של תורת החסידות שעל ידי הפצתה חוצה מגיע המלך המשיח משום שהיא ההתחלה והטעימה מתורתו של משיח –

שלימוד התורה ועבודת ה' בכלל לא יהיו "בבחינת מציאות" גם לא "מציאות" שבתכלית העילוי והשלימות. כל זה הוא רק "גילויים" וכדי "להגיע" לעצמותו יתברך צריך להתבטל בתכלית לדעת כי אנו באמת "אין ואפס" "גאָר גאַרניט". רק כך "לוקחים" את עצמותו יתברך.

ת החידוש הזה של תורת החסידות הכללית פיתח הרחיב והעמיק רבינו הזקן עוד הרבה יותר בחסידות חב"ד ובפרט "אחרי פטרבורג" – בכך ש"הכניס" את הביטול שבבחינת "אין" אל תוך תוכה של ה"מציאות" שעיקרה וראשיתה הוא השכל חב"ד. ובכך גילה רבינו הזקן את ה"עצם" אף הרבה יותר ממורנו הבעל-שם-טוב (אלא שזאת גופא הוא עשה בכוחו של הבעש"ט). משום שהוא גילה כי ה"עצם" אינו מוגבל ומוגדר להיות דווקא באנשים פשוטים ולא רק בכך שהצדיקים והחכמים יעשו עצמם אנשים פשוטים אלא שזה ימלא ויחדור את כל ה"מציאות" שלהם גם את השכל מצד עצמו.

ועד הביטוי של רבותינו נשיאנו שגילוי הבעש"ט והרב המגיד היו רק הכנה לגילוי העצם שעל ידי רבינו הזקן כשם שגילוי האבות היה רק ההכנה להמשכת העצם במתן תורה.

ואותו חידוש של תורת החסידות פיתחו הרחיבו והעמיקו רבותינו נשיאנו מדור לדור

